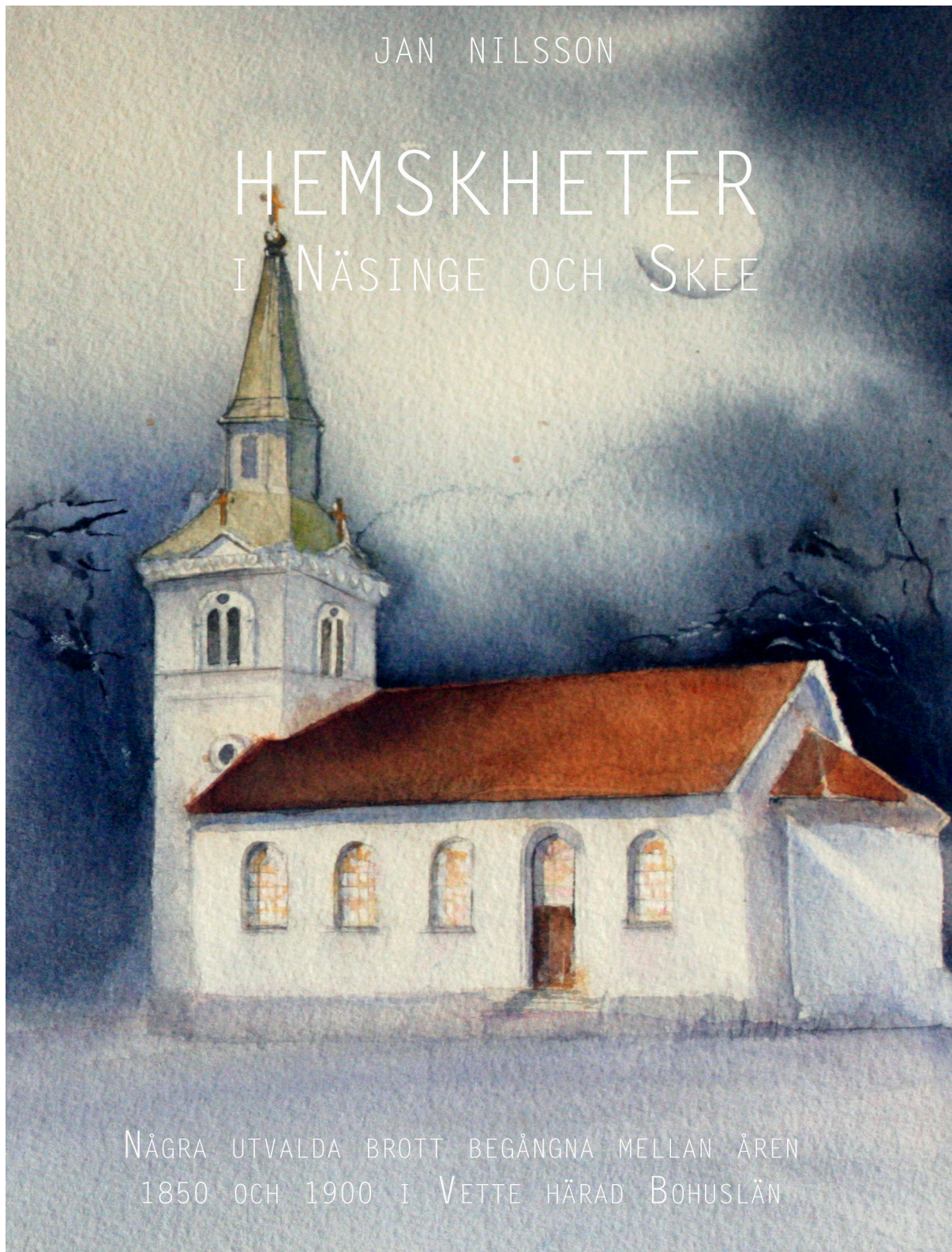

KÄLLMATERIAL

JAN NILSSON

HEMSKHETER

I NÄSINGE OCH SKEE

NÅGRA UTVALDA BROTT BEGÅNGNA MELLAN ÅREN
1850 OCH 1900 I VETTE HÄRAD BOHUSLÄN

3. FÖRSKINGRING
BEGÅNGET: 1897
GÄRNINGSMAN: MARTIN GUSTAFSSON FRÅN GJÖ WESSBY

Utdrag ur domboken från Vette Häradsrätt.
Innehåller alla ingående handlingar i aktuellt mål.

Själva protokollsanteckningarna i domboken har vit bakgrund.

Till protokollet bilagda handlingar har grå bakgrund.

Originalhandlingarna kan till vissa delar vara svåra att tyda. Dels kan det bero på bläckfläckar, bortrivet papper eller att inbindningen av domboken gjorts så att ena kanten av en handling blivit "osynlig". Renskrift av texterna har gjorts så långt det är möjligt. Där texten ej kunnat tolkats, har ett frågetecken angetts.

Varje protokoll eller handling inleds med ett id-nr, ex. (v278495.b12480.s2469). Detta nr är ett id som används av företaget Arkiv Digital, när de katalogiserar och lägger ut materialet på internet. Du kan själv, med hjälp av detta id, söka fram aktuellt material på internet, men du måste då prenumerera på tjänsten. En sådan prenumeration kan lösas direkt på Arkiv Digitals hemsida.

Jan Nilsson

v281437.b1190

Protokoll, hållet vid urtima ting med Vette härad på tingsstället i Strömstad den 9 April 1897

No 1

Kronolänsmannen i häradet F W Bendroth har i skrifvelse af den 24 sistl Mars för Domhafvanden anmäldt, att Benbroth för förskingring häktat och till kronohäktet i Uddevalle införpassat stenhuggeriförmannen Martin Gustafsson från Gjö Wessby, och har Domhafvanden med anledning häraf utsatt ransakning härom att denna dag ega rum.

Vid målets företagande inställes häktade Gustafsson inför Rn af honom från Kronohäktet åtföljande fänggevaldiger P A Bergendahl, hvarjämte åklagaren länsman Bendroth och Herr v. Konsuln och Riddaren V F Lundgren i Strömstad anmäla sig närvarande, den senare uppvisande rtfullmakt in blanco från C Bang för aktiesällskapet "Georg Luttensee" i Kristiania.

För upplysning i målet ingifver åklagaren dessa handlingar:

"Till Herr Kommissarie F W Bendroth

Litt B

v281437.b1210

Litt B

Till Herr Kommissarie F W Bendroth

Härmed få vi anmäla att en hos oss förut anställd Stenhuggeriförman M Gustafsson afvikit ur tjensten medtagande Kr 500, som vi tillsändt honom till aflöning af arbetare. Derjemte få vi anmäla att han förfalskat de oss tillsända räkenskaper på det sätt, att han icke utbetalt de der upptagna belopp, utan endast en del deraf.

På grund häraf anhålla vi om anställande af laga åtal mot bemälde M Gustafsson, på det att han må för dessa förseelser erhålla det straff lag förmår samt att i öfrigt de åtgärder måtte vidtagas, som i detta mål med lag förenliga äro.

Bemälde Gustafsson lärer efter oss lemnade meddelande, uppehålla sig i sitt hemvist under hemmanet Gjö Westby i Skee socken.

Strömstad den 22 Mars 1897

Aktieselskabet Georg Luttensee

i Christiania

genom W F Lundgren

enligt fullmakt

"Protokoll vid etc

Litt A

v281437.b1220

Litt A

Protokoll, hållet den

24 Mars 1897

S.d. Såsom ombud för Aktiesällskapet Georg Luttensee i Christiania hade vice Konsuln och Riddaren V F Lundgren uti ingifven skrift anmält, att en hos Sällskapet anställd Stenhuggeriförman M Gustafsson afvikit ur "tjensten" medtagande honom, för aflönanade af sällskapets arbetare tillsända 500 Kronor, hvarjemte han skulle hafva förfalskat säll-

skapets räkenskaper, samt anhållit om åtal mot bemälda förman.

Vid med Gustafsson, som blifvit anhållen, nu anställdt förhör uppgifver han sig heta Martin Gustafsson och vara född den 8 Juni 1860 i Ödskölds socken på Dalsland af föräldrarne Gustaf Eliasson och dennes hustru Britta Eriksdotter, hvilka båda aflidit; att han nu vore boende och skrifven unde hemmanet Gjö Wessby i Skee socken samt att han vore gift med Carolina Simonsdotter, med hvilken han i äktenskapet hade sju barn. Rörande den mot honom gjorda angifvelsen medgifver han dess riktighet och berättar, att han sedan den 1 Juni 1893 haft anställning såsom Stenhuggareförman hos angifvareren mot en aflöning till en början af 100 Kronor i månaden, hvilken aflöning derefter blifvit ökad så att den under sista halfåret utgjort 130 Kronor för månad; att under år 1894, efter det firman Bröderna Björnstad i Sarpsborg blifvit lagförda för olagligt utöfvande af stenhuggerirörelse inom riket och derföre dömda, hade sällskapet disponent Cathinco Bang i Christiania tillskrifvit Gustafsson att sällskapet måste hafva någon i Sverige bosatt person som stod för rörelsen här i orten, hvarför Gustafsson skulle uttaga sitt frejdbbevis i och för firmaanmälan: att han på Bangs begäran aflemnat frejdbbeviset till af Bang hänvisad person, hvilken uppsatt anmälan till Konungens Befallningshafvande för intagande i handelsregistret af innehåll, att Gustafsson inom Vette härads socknar ämnade idka stenhuggeri under firma M Gustafssons stenhuggeri, för hvilken firmaanmälan Gustafsson, efter uppdrag af Bang, af sällskapets medel utbetalt 30 kronor; att samtidigt upprättades Kontrakt af innehåll att den huggna stenen skulle anses vara Gustafssons intill den vore uppmätt, hvarefter den skulle tillhöra sällskapet och således efter huggningen och uppmätningen hafva af Gustafsson försålts till sällskapet, men att dessa Kontrakt ej blefvo underskrifna, utan sällskapet på grund af Gustafssons firmaanmälan sedan idkat stenhuggerirörelse å hemmanen Gjö Wessby, Stora Wessby och Källviken i Skee socken samt Boråsgården i Näsing socken, der sällskapet hade in-tecknade kontrakt å fjell med åtskilliga hemmansegare; att vid aflöningen i slutet af Februari månad ett belopp af 500 Kronor fattades och blef från kontoret ditsändt i bref för att till arbetarne utbetalas; att Gustafsson utqvitterat detta värdebref å Strömstads postkontor den 1 innevarande Mars månad och blef då gående i staden till långt ut på natten, då han begaf sig hemvägen, men vände åter om till Strömstad, utan att han hade någon tanke på att resa sin väg; att han den 2 på morgonen nedgick till hamnkajen, der ångaren Grebbestad låg färdig för afgang, och då för honom blef känt, att ångbåten skulle afgå till Fredrikstad i Norge, beslöt han sig för att medfölja och gick ombord; att han från Fredrikstad afreste samma eftermiddag till Christiania, der han uppehöll sig till den 3 på aftonen, då han derifrån for till Göteborg, dit han anlände den 4 på morgonen; att han efter en veckas vistelse i Göteborg afreste derifrån till Bäckefors och der stannade ett par dagar, hvarefter han afreste till Aspedammens station och sedan öfver Idefjorden och Boråsgården begaf sig gående hem; att såväl han sjelf skrifvit till sällskapet och anhållit om öfverseende, då han nog ansåg sig kunna hålla sällskapet skadelöst, som äfven arbetarna skrifvit och lagt sig ut för honom med hopp om att sällskapet skulle låtit "nåd gå före rätt", men att svar aldrig erhållits på skrivelserna; att han i räkenskaperna hade en balans på omkring 150 Kronor samt att han dessutom origtigt uppgifvit sig hafva betalt Kronoskatten för rörelsen å Boråsgården, omkring 100 Kronor, men att han ej kunde utreda bestämda förskingrade summan, enär sällskapet i hans hem genom att begagna andra nycklar samt genom sönderbrytande af ett skåp beredt sig egenmäktigt tillträde till såväl räkenskaper som Gustafssons enskilda handlingar, hvilket allt de under hans bortvaro borfört; samt att han, som ingen gång haft för afsigt att rymma, hvilket för honom varit lätt, vore nöjd med att få försona sin förseelse då hans hopp om öfverseende från sällskapets sida icke gått i uppfyllelse.

Då Gustafsson sålunda sjelf medgifvit, hvad i angifvelseskriften lagts honom till last, förklarades han skyldig träda i häkte i afbidan på ransakning, som hos vederbörande skulle begäras; och komme Gustafsson att förpassas till kronohäktet i Uddevalla.

Som ofvan
F W Bendroth

Efter uppläsandet häraf erkänner sdn, hvad i polisprotokollet förekommer sdn till last, hvarefter målsegandens ombud yttrar att polisprotokollet icke innehåller allt, hvad sdn förbrutit, enär sdn dels under innevarande år utom de belopp, polisprot upptager, af bolaget bekommit ytterligare 150 kr, som sdn icke redovisat, hvarigenom sdn således med de 500 kr han den 1 Mars uttoga från posten under innevarande år förskingrat 900 kr, dels ock under föregående år tillnarrat sig åtskilliga belopp derigenom, att sdn för bolaget falskeligen uppgifvit, att han behöft penningar till arbete som icke blifvit utförde såväl beträffande huggning af sten som körning deraf. Hvad sdn, sålunda tillnarrat sig uppgår säkerligen till minst 2500 á 3000 kr, men fullständig utredning om riktiga beloppet har ännu icke medhunnits och osäkert är huruvida full visshet härom någonsin kan vinnas. Ombudet har aktiebolagets uppdrag att anmäla, att bolaget icke önskar uppskof för vidare utredning, utan öfverlemnar målet till pröfning efter ransakningens slut idag.

Sdn tillsagd att sanningsenligt uppgifva alla de belopp han på förenämnde sätt af aktiebolaget tillnarrat sig, vidgår att han, såsom bolagets ombud omförmålt genom oriktiga uppgifter dels om huggning af sten och dels om körning, som icke blifvit verkställda, vid flera tillfällen från bolaget bekommit penningar för det ändamål att dermed skulle godtgöras berörde oriktigt uppgifne arbeten. Sdn kan icke bestämdt angifva huru mycket han sålunda tillnarrat sig, men tror, att de särskilda beloppen nog kan uppgå till sammanlagdt 2000 kr. Hans uppgifter vore riktiga till 1895 års slut, men under sistlidet år har han på förenämnda oärligt sätt flera gånger bekommit penningar från bolaget.

Målsegandens ombud yttra, att ombudet, på det att hinder icke måtte möta för målets pröfning denna dag, icke vill bestrida riktigheten af sdn uppgift angående hvad han under föregående år bedrägligen åtkommit.

Åkl ingifver sdns prestbevis, som har denna lydelse:

“Pretsbetyg för häktade

Litt C

v281437.b1250

Litt C

Prestbetyg för häktade Stenhugg. Förman Martin Gustafsson i Gjö Westby af Skee församl.

Martin Gustafsson är enligt hit från Ids prestgj i Norge 1893 inelmnad flyttat attest född i i Ödskölds församl af Elfsborgs Län d. 8/6 1860.

Föräldrar okända för Past Embetet

Konfirmerad i Id i Norge 1875

Gift 30/12 1882 med Carolina Elisabet Simonsdotter, född i Id, och ännu jemte 7 barn lefvande här.

Mantalsskrifven härstädes

Skee den 26 Mars 1897

C A Ekstedt

P.l.

Efter uppläsandet häraf yttrar sdn på fråga, att has föräldrar voro arbetsfolk och att han i sina yngre år tjenade som dräng och sysselsatte sig med jordbruksarbete till 1883, då han sökte och erhöll plats som stenarbetare vid ett stenhuggeri inom Ids pastorat i Norge. Som han med ordentlighet skötte sitt arbete befordrades han i början av år 1892 till förman vid Haldens stenhuggeri vid Idefjorden mot en aflöning af 100 kr i månaden och blef såsom polisprotokollet utvisar den 1 Juni 1893 antagen till förman i aktiebolagets Georg Lutensee tjenst mot en aflöning, som under sistl år uppgick till 130 kr i månaden. Sdn har gått i skola och kan både läsa och skriva och har icke förut varit för brott tilltalad eller straffad. De försvinnningar, hvarom nu är fråga har sdn begått för att åtkomma penningar till spritdrycker, hvarpå han under senare tiden varit mycket begifven och var det under rusets inflytande, som sdn begaf sig bort med de penningar, han från posten utqvitterade den 1 sistl Mars. Då sdn fått öfverinseende öfver aktiebolagets stenhuggerier, kom han snart underfund med, att de som före honom varit förmän, äfven bedragit bolaget på penningar genom flaska uppgifter och att tillgången på sten icke utgjorde, hvad den enligt räkenskaperna skulle belöpa sig till.

Målsegandens ombud ingifver bref från sdn af den 15 sistl Mars, hvori han för aktiebolaget erkänner sin brottslighet och anhåller om tillgift, hvarefter ombudet yrkar att sdn måtte åläggas ersätta bolaget de 2900 kronor, som han medgifver sig hafva förskingrat. Åklagaren öfverlemnar jemväl för sin del målet till pröfning och yrkar ansvar å sdn för hvad han låtit komma sig till last, och åberopar i sådant afseende 11 och 22 §§ af 22 Kap Str L.

Åkl och målseganden tillsäges taga afträde och sdn utföres ur tingssalen, medn HdRn beslutar följande i parternas närvaro afsagda

Utslag

Som sdn genom eget af omständigheter styrkt erkännande är lagligen förvunnen att hafva i sin egenskap af förman för stenhuggerirörelse, som målsegandebolaget bedrifver, dels genom oriktiga uppgifter angående huggning och körning af sten under sistl år af bolaget i flera poster tillnarrat sig penningar till belopp af sammanlagdt 2000 kronor dels ock att hafva under innevarande år för utbetalning af arbetslöner och skatter m.m. af bolaget mottagit penningar i flera poster sammanlagdt uppgående till 900 kronor som sdn till sin egen nytta användt och för bolaget förskingrat; alltså och med stöd af 1, 11 och 22 §§ af 22 Kap StrL, enligt den lydelse dessa lagrum erhållit genom lagen den 20 Juni 1890, pröfvar HdRn rättvist döma sdn för det han genom falska uppgifter af målsägandebolaget under sistl år tillnarrat sig penningar till belopp af 2000 kr att hållas till 4 månaders straffarbete och för förskingring af penningar, som han under innevarande år af bolaget bekommit, att hållas till 2 månaders straffarbete eller att undergå straffarbete sammanlagdt sex månader hvarjemte sdn dömes förlustig medborgerligt förtroende under ett år från det han efter utståndet straff blifvit frigifven; och åligger sdn att för hvad han sålunda tillnarrat sig och förskingrat godtgöra målsegandebolaget med 2900 kronor.

Efter meddelad besvärshänvisning förklarar sdn, som emellertid skall till kronohäktet i Uddevalla åter införpassas, att han är med HdRns utslag nöjd, hvaremot åklagaren säger att han behöfver betänketid för att yttra sig härom. Som ofvan.

På Häradsrättens vägnar
F D Carlborg